

NATUURTOETS

PLANGEBIED WESTZOOM LUNTEREN

TE LUNTEREN

GEMEENTE EDE

Natuurtoets plangebied Westzoom Lunteren te Lunteren in de gemeente Ede

Opdrachtgever	Gemeente Ede Postbus 9024 6710 HM Ede
Project	EDE.G04.ECO2
Rapportnummer	10035392
Status	Eindrapportage
Datum	18 november 2010
Vestiging	Doetinchem
Opsteller	Ing. E.R. Witter
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. M. Koen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert derhalve op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
2.	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving.....	1
2.2	Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	2
2.3	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
2.4	Te verwachten werkzaamheden en ingrepen	3
3.	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
4.	TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	5
4.1	Inleiding	5
4.2	Flora- en faunawet.....	5
4.3	Algemene zorgplicht	6
4.4	Gebiedsbescherming.....	6
5.	ONDERZOEKSRESULTATEN	7
5.1	Vogels	7
5.2	Vleermuizen.....	11
5.3	Overige zoogdieren	14
5.4	Amfibieën, reptielen en vissen.....	14
5.5	Libellen en dagvlinders	15
5.6	Vaatplanten.....	15
6.	GEBIEDSBESCHERMING	16
7.	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	22

BIJLAGEN:

1. - Geraadpleegde bronnen
2. - Natuurwetgeving en beleid

1. INLEIDING

Econsultancy heeft van de gemeente Ede opdracht gekregen voor het uitvoeren van een natuurtoets ten behoeve van het plangebied Westzoom Lunteren te Lunteren in de gemeente Ede.

De natuurtoets is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De natuurtoets heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn die volgens de Flora- en faunawet een beschermde status hebben. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep invloed kan hebben op gebieden die volgens overige natuurwetgeving zijn beschermd, of deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikte habitats en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

In het kader van de aanleg van de westelijke ontsluitingsweg (Westzoom) is in het verleden ecologisch onderzoek verricht. De gegevens hiervan, verzameld in het database systeem van de gemeente Ede (Ecolog) zijn bij dit onderzoek gebruikt.

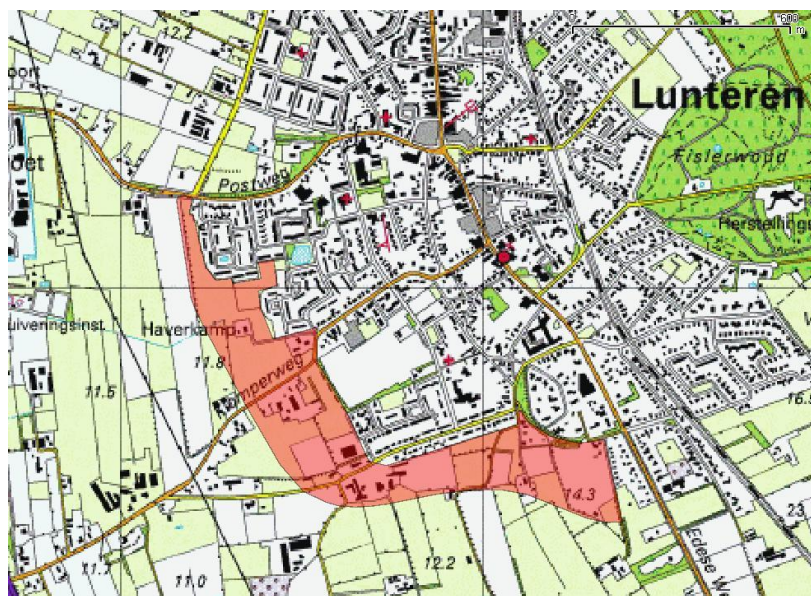
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2. GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 26,8$ ha) is gelegen aan de zuidwestzijde van de bebouwde van Lunteren in de gemeente Ede (zie figuur 1). De onderzoekslocatie betreft het gebied tussen de bebouwde kom en de westelijke ontsluitingsweg (Westzoom).

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 32 H (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 170.500$, $Y = 454.500$. De onderzoekslocatie is gelegen in de kilometerhokken 170/455, 170/454 en 171/454.

Figuur 1: ligging onderzoekslocatie

Oostelijk terreindeel (1)

De onderzoekslocatie betreft grotendeels agrarische percelen, veelal omzoomd door houtwallen, begroeid met eik. Op het oostelijk deel van de onderzoekslocatie bevindt zich een volkstuinencomplex. Ten westen hiervan bevinden zich enkele akkerbouwpercelen. Het gebied verder naar het westen bestaat uit kleine weilandpercelen, omgeven door houtwallen en een klein bosperceel. Langs de Westzoom staan enkele deels vervallen schuurtjes. Dit deel van het gebied wordt begraaasd door pony's.

Centrale terreindeel (2)

Het centrale terreindeel bestaat deels uit weiland en is deels bebouwd. De bebouwing op het zuidelijk deel ervan bestaat uit een boerderij, een opslagterrein van een aannemersbedrijf, enkele woonhuizen en een manege. Op het noordelijk deel van dit deelgebied staan enkele woonhuizen met schuren en een garagebedrijf.

Noordelijk terreindeel (3)

Dit deel van de onderzoekslocatie bestaat grotendeels uit weiland en intensief grasland. Er bevindt zich een woonhuis met een oprijlaan met laanbeplanting. Het terreindeel grenst grotendeels aan een nieuwbouwwijk.

Directe omgeving

De omgeving van de onderzoekslocatie bestaat aan de oostelijke en noordelijke zijdes uit de bebouwde kom van Lunteren. Op het noordelijk deel betreft het een nieuwbouwwijk. Centraal in het gebied grenst de onderzoekslocatie aan een begraafplaats. Het zuidelijk deel grenst deels aan jaren '60 woonwijk en deels aan een hoger gelegen en beboste villawijk. Aan de westelijke en zuidelijke zijden is het agrarisch buitengebied gelegen. Het landschap wordt gekenmerkt door relatief kleinschalige weilandpercelen, omgeven door bomenrijen en verspreid liggende boerderijen.

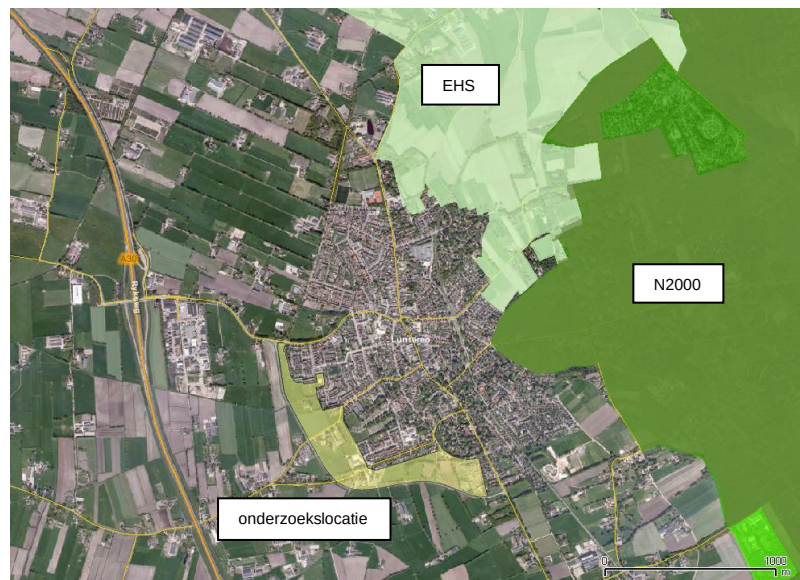
2.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Natura 2000

De onderzoekslocatie is niet gelegen binnen de grenzen, doch in de directe nabijheid van een gebied dat aangewezen is als Natura 2000-gebied. Het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied, de Veluwe, bevindt zich circa 1 km ten oosten van de onderzoekslocatie.

Ecologische Hoofdstructuur

Het meest nabijgelegen EHS-gebied bevindt zich circa 1 km ten oosten van de onderzoekslocatie. Het betreft de Veluwe en enkele aangrenzende terreinen. Aan de noorzijde van Lunteren bevindt zich een verbindingsszone (Lunterense beek).

Figuur 2: ligging ten opzichte van beschermde gebieden

2.3 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te ontwikkelen voor woondoeleinden. Van de voorgenomen inrichting is een streefbeeld opgesteld (zie figuur 3).

Figuur 3: toekomstige situatie (streefbeeld)

2.4 Te verwachten werkzaamheden en ingrepen

Ten behoeve van de herinrichting zal een groot deel van de agrarische percelen worden omgevormd tot woonpercelen. Hierbij blijft de groenstructuur van het gebied gehandhaafd. Het streefbeeld laat zien dat de inrichting de bestaande perceelbegrenzing volgt. De perceel begeleidende beplanting (voornamelijk houtwallen) blijft gehandhaafd. Het noordelijk deel van de onderzoekslocatie blijft grotendeels ongewijzigd. Er zal groen worden aangeplant. Op het centrale deel zal een kerkgebouw met omliggend parkeerterrein worden gesitueerd. De bestaande bebouwing blijft hierbij gehandhaafd. Naar verwachting betreft de enige bebouwing die zal worden gesloopt de opslagschuren van het aannemersbedrijf.

3. ONDERZOEKSMETHODIEK

Aan de hand van verspreidingsatlassen en andere standaardwerken is nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Verder zijn toegankelijke gegevens van natuur- en soortbescherming organisaties gebruikt en zijn gegevens van de provincie Gelderland en gegevens van de gemeente Ede (Ecolog) geraadpleegd. Een overzicht van de geraadpleegde bronnen is weergegeven in bijlage 1.

Overzicht veldbezoeken

Onderstaande tabel bevat onderzoeksinspanning ten aanzien van steenuil, vleermuizen en broedvogels uit de beschermingscategorie 1 t/m 4.

Tabel 1. onderzoeksinspanning per soortgroep

soort/maand	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
steenuil	25 maart	8 en 16 april	-	-	-	-	
vleermuizen	-	-	17 mei	10 en 22 juni	-	17 augustus	6 en 20 september
broedvogels (cat. 1 t/m4)	25 maart (nesten intekenen)	-	13 mei	22 juni	-	-	-

Het veldonderzoek naar steenuil is uitgevoerd door gebruik te maken van geluidsnabootsing. Territoriale mannetjes reageren op het geluid door de roep te beantwoorden. Op deze wijze kunnen territoriale mannetjes worden geïnventariseerd. Er zijn twee avondrondes en één ochtendronde uitgevoerd.

Het veldonderzoek naar vleermuizen is door twee personen uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van Pettersons D240X batdetectors om het ultrasone geluid van vleermuizen voor mensen hoorbaar te maken. Er zijn 5 avondrondes en 1 ochtendronde uitgevoerd. De nadruk van het onderzoek lag bij het in beeld brengen van foerageergedrag en vliegroutes. Aangezien er geen voor vleermuizen geschikte bebouwing zal worden gesloopt heeft er geen specifiek onderzoek naar verblijfplaatsen plaatsgevonden. De onderzoeksinspanning voldoet ruim aan het vleermuisprotocol.

Het veldonderzoek naar broedvogels is uitgevoerd door in het vroege voorjaar nesten van kraaien en eksters in te tekenen en deze later in het jaar te controleren op aanwezigheid van roofvogels. Verder is de inventarisatie uitgevoerd door middel van zichtwaarnemingen en waarnemingen van zingende vogels. De inventarisatie is grotendeels uitgevoerd te fiets. In combinatie met het vleermuisonderzoek is gezocht naar bedelende uilenjongen.

Alle inventarisaties zijn te fiets uitgevoerd. Per avond kon hierdoor het gehele plangebied meerdere malen worden bezocht. Moeilijk bereikbare plaatsen zijn te voet bezocht. De binnen de onderzoekslocatie aanwezige erven zijn niet bezocht. Aangezien de ingreep geen betrekking heeft op de bestaande erven is hiertoe ook geen noodzaak aanwezig.

Alle waarnemingen zijn ingevoerd in een PDA en GPS, met behulp van de invoermodule van waarneming.nl.

4. TOEPASSING VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

4.1 Inleiding

Zorg voor alle inheemse planten- en diersoorten en voor de natuurlijke rijkdommen van gebieden wordt gegarandeerd door de naleving van de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur en milieu. De instrumenten die deze bescherming mogelijk maken, zijn op Europees niveau vertaald in Natura 2000. De Europese wetgeving ten aanzien van de soortbescherming is in Nederland vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming is vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Hiermee heeft Nederland de Europese wetgeving in de nationale wetgeving verankerd.

Door in de planfase van een (bouw)project of ruimtelijke ontwikkeling rekening te houden met het eventueel voorkomen van beschermde planten- en diersoorten kan effectief worden omgegaan met de aanwezigheid van een beschermde soort. Een dreigende overtreding van de Flora- en faunawet kan zo snel gesignaleerd en in veel situaties voorkomen worden. Vervolgens kan er accuraat actie ondernomen worden om zodoende de overlevingskansen en migratiemogelijkheden van een beschermde soort in het betreffende gebied geen blijvende schade toe te brengen.

Om alle gebieden met elkaar te verbinden en om uitwisseling en verspreiding van soorten mogelijk te maken, wordt er in Nederland gewerkt aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Verder worden diverse Rode lijsten van bedreigde soorten gehanteerd bij beoordelingen voor de aanwijzing van bescherming en compensatie.

In dit hoofdstuk wordt een korte toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Flora- en faunawet bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. In bijlage 4 wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de wet- en regelgeving ten aanzien van natuur.

4.2 Flora- en faunawet

Voor de Flora- en faunawet geldt dat vaste rust- en verblijfplaatsen van bepaalde soorten zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie beschermingscategorieën. Iedere categorie heeft zijn eigen ontheffingsmogelijkheden en toetsingscriteria. Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingscategorieën. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend werkt. Broedvogels en vleermuizen zijn soortgroepen uit de strengste beschermingscategorie. Voor de overige soortgroepen is de beschermingsstatus sterk afhankelijk van de soort.

Broedvogels

Alle broedende inheemse vogels en hun nesten zijn wettelijk beschermd en vallen onder de strikt beschermde klasse (soorten tabel 3). De Flora- en faunawet regelt onder meer de bescherming van vogels in het broedseizoen: het verstoren van broedende vogels en jongen, of het vernielen van nesten en eieren is verboden. In de meeste gevallen is een overtreding gemakkelijk te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren of de broedgelegenheid buiten het broedseizoen te verwijderen.

Nesten van huismus, steenuil, sperwer, ransuil, boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, ooievaar, oehoe, roek, slechtvalk, wespendif en zwarte wouw zijn het gehele jaar beschermd. Het betreffen soorten uit de beschermingscategorieën 1 t/m 4 van de aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen (bron: Dienst Regelingen, 25 augustus 2009). De nestplaats, bomengroep of boomholte van een deel van deze soorten worden ook buiten het broedseizoen gebruikt. Een ander deel van deze soorten maken enkel gebruik van door andere vogelsoorten gemaakte nestgelegenheid, of maken ieder jaar gebruik van hetzelfde nest (of dezelfde nestlocatie).

Daarnaast is er een aantal soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, ondanks dat de soort ieder jaar op dezelfde plek terugkeert om te broeden (beschermingscategorie 5). Van deze soorten wordt verondersteld dat ze over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Voorbeelden hiervan zijn spechtensoorten, huiszwaluw, boerenzwaluw, ekster, bosuil, torenvalk en holenbroeders als boomkruiper, koolmees en bonte vliegenvanger.

Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten genieten zowel binnen de Flora- en faunawet als binnen de Natuurbeschermingswet een strikte bescherming. Alle vleermuissoorten staan vermeld in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn. Dit betekent dat ze beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de foerageergebieden bescherming genieten.

Vleermuizen zijn streng beschermd omdat dat ze erg kwetsbaar zijn. De afgelopen vijftig jaar zijn sommige soorten erg zeldzaam geworden of geheel verdwenen. Wanneer overwinterende dieren worden verstoord, is de kans groot dat ze sterven omdat ze dan teveel van hun vetreserve gebruiken. Maar al te vaak worden bomen gekapt en oude gebouwen gerenoveerd of gesloopt. Als zich hierin een vleermuiskolonie bevindt, heeft dat grote gevolgen voor de vleermuisstand in de wijde omgeving. Omdat ze meestal maar één jong per jaar krijgen, kan herstel erg lang duren. Vleermuizen kunnen zelf geen verblijfplaatsen maken en zijn dus afhankelijk van bestaande verblijfplaatsen. Daarnaast hebben ingrepen in het landschap ook negatieve gevolgen doordat foerageergebieden en vliegroutes, waar vleermuizen jaren achtereen gebruik van maken, verdwijnen. De impact die een ingreep kan hebben verschilt sterk per situatie en per soort waardoor meestal gedetailleerde gegevens nodig zijn om een passend advies te geven.

4.3 Algemene zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om de nadelige gevolgen te voorkomen. Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met amfibieën en kleine zoogdieren worden wanneer materialen en houtstapels, waaronder de dieren verblijven, worden verwijderd. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor de betreffende soortgroep worden aangegeven.

4.4 Gebiedsbescherming

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

5. ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Vogels

Broedvogels uit de beschermingscategorie 1 t/m 4

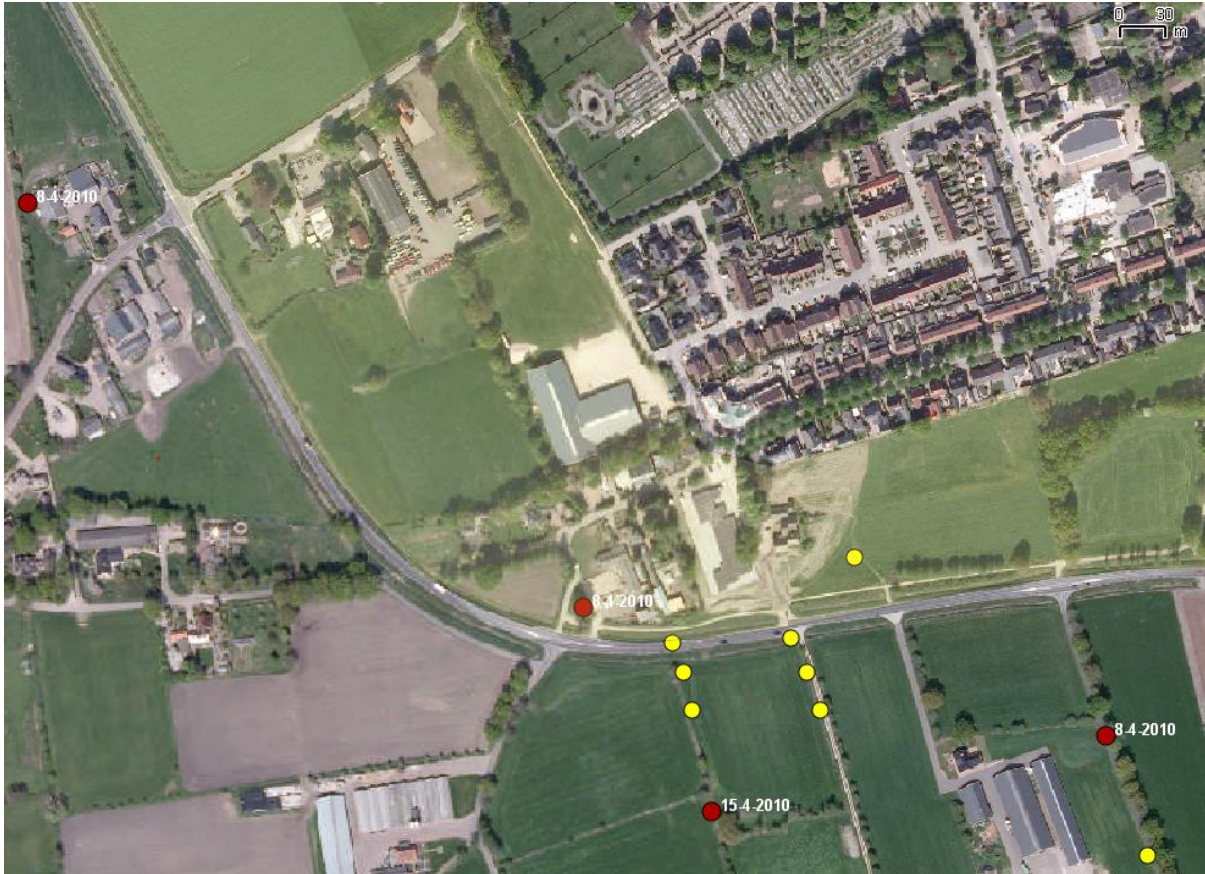
In onderstaande tabel is weergegeven voor welke jaarrond beschermde soort er habitat aanwezig is op de onderzoekslocatie en welke zijn aangetroffen tijdens de veldbezoeken.

Soort	Habitat aanwezig	Toelichting	Soort aangetroffen	Toelichting
huismus	ja	geschikte bebouwing met pannendaken en tuinen	ja	te slopen schuren niet geschikt voor de soort
steenuil	ja	kleinschalig landschap met kleine schuurtjes en weilanden met rasterpalen	ja	onderzoekslocatie grenst aan drie territoria
spierwer	nee	geen dichte groenblijvende of vroeg groen wordende bomen of struiken	nee	wel is een overvliegend exemplaar waargenomen
ransuil	nee	geen dichte groenblijvende of vroeg groen wordende bomen of struiken	nee	
boomvalk	nee	geen geschikte nesten van kraaien in plangebied	nee	
buizerd	nee	geen bomen met horsten waargenomen	nee	langs de rand van het gebied is een buizerd waargenomen
gierzwaluw	nee	wel pannendaken, maar te groene omgeving	nee	
gr. g. kwikstaart	nee	geen stromend water	nee	onderzoekslocatie ligt buiten verspreidingsgebied van de soort
havik	nee	soort broedt niet in omgeving van bebouwde kom	nee	
ooievaar	nee	geen (kunstmatige) nesten aanwezig	nee	
oehoe	nee	soort broedt niet in omgeving van bebouwing	nee	in Nederland broedt de soort vooralsnog alleen in steengroeves
roek	ja	bomengroep op zuidelijk deel onderzoekslocatie	nee	geen kolonie aanwezig
slechtvalk	nee	soort broedt op grote hoogte	nee	
wespendief	nee	soort broedt alleen in bossen	nee	onderzoekslocatie is in het kader van Natura 2000 wetgeving aangewezen als leefgebied van wespandief (zie hoofdstuk 6)

Van de jaarrond beschermde soorten zijn steenuil en huismus binnen de onderzoekslocatie aangetroffen.

Steenuil

Het voorkomen van de soort is bekend uit gegevens van de gemeente Ede. Inventarisatie heeft in het verleden plaatsgevonden in verband met de aanleg van de westelijke ontsluitingsweg. Figuur 4 geeft een weergave van de waarnemingen uit Ecolog (gele stippen), aangevuld met de waarnemingen van het vroege voorjaar van 2010 (rode stippen).

Figuur 4: waarnemingen steenuil Ecolog (gele stippen) en Econsultancy (rode stippen)

Op basis van de verzamelde waarnemingen is er rond het plangebied waarschijnlijk sprake van 3 territoria (uitsluitende waarnemingen op 8 maart 2010). Alle waarnemingen zijn afkomstig van buiten de onderzoekslocatie, uitgezonderd 2 waarnemingen in de omgeving van Heuvelseweg. De waarneming van 8 april betrof een mannetje dat op het afgespeelde geluid af kwam vliegen. Gelet op de aanwezigheid van veel schuurtjes en loodsen op het terrein van het aannemersbedrijf is het niet uitgesloten dat steenuil een verblijfplaats op de locatie heeft. De overige waarnemingen wijzen op een verblijfplaats buiten de onderzoekslocatie, ter plaatse van boerderijen in het buitengebied. Op de onderzoekslocatie is echter wel sprake van geschikt leefgebied. Door het kleinschalige karakter van het gebied, met afwisselend kleine afgerasterde weilandpercelen, omgeven door bomen zal steenuil de onderzoekslocatie gebruiken om te foerageren. Niet alle terreindelen zijn geschikt leefgebied. Met name het intensieve grasland ten westen van de Klomperweg heeft weinig potentie als foerageergebied.

Steenuil is opgenomen in de Rode Lijst 2004 van bedreigde vogelsoorten, met als status kwetsbaar. Het leefgebied van steenuil is jaarrond beschermd. Veranderingen in het leefgebied hebben grote impact op het voortbestaan van deze soort.

Door de voorgenomen ingreep is er sprake van aantasting van het leefgebied van 3 steenuilenterritoria. De aantasting bestaat uit een vermindering van het areaal dat de steenuilen in de omgeving van de onderzoekslocatie kunnen gebruiken om te foerageren. Verder is er in de huidige situatie sprake van een bufferende werking door het rustige en donkere gebied tussen het buitengebied en de bebouwde kom. Door het wegvallen van deze buffer zal de rand van het buitengebied mogelijk minder aantrekkelijk worden voor de soort.

Volgens de heer P. Beersma van Steenuilen Overleg Nederland (STONE) is er bij uitbreidingen van woonwijken bovendien sprake van een vermindering van het broedsucces van steenuil als gevolg van toename van het aantal huiskatten. Door veelvuldige verstoring krijgen jonge steenuilen minder kans om op de grond te foerageren. In hoeverre dit verschijnsel voor de onderhavige situatie relevant is, is moeilijk te zeggen. In een recente publicatie in De Levende Natuur (Fuchs en van der Laar, 2010) wordt eveneens aangegeven dat vaak de reproductie onvoldoende is om de sterfte te compenseren, waarbij wordt vermoed dat de foerageeromstandigheden hierbij een rol spelen. Afname van het areaal foerageergebied kan dus een effect hebben op het broedsucces van steenuil, zelfs als de broedlocatie niet wordt aangetast.

In figuur 5 is een inschatting gegeven van het areaal binnen de onderzoekslocatie (geel gebied) dat mogelijk door steenuil wordt gebuikt om te foerageren (oranje gebied), uitgaande van 3 territoria. De exacte begrenzing is niet aan te geven. Het betreft een inschatting op basis van geschikt habitat in de omgeving van de waargenomen roepende steenuilen. De randvoorwaarden voor geschikt habitat zijn de aanwezigheid extensief grasland omgeven door weidepaaltjes, dat niet te dicht bij de grens van de bebouwde kom is gelegen.

Figuur 5: inschatting van areaal foerageergebied steenuil binnen de grenzen van de onderzoekslocatie

Uiteraard strekt het foerageergebied van de territoria zich verder uit richting het buitengebied. Door de sloop van de gebouwen van het aannemersbedrijf gaat mogelijk een dagrustplaats verloren. Aangezien op het erf geen onderzoek is verricht is dit niet zeker.

De geraamde oppervlakte van het potentiële foerageergebied van steenuil bedraagt 5,5 ha. Bij aantasting van het leefgebied is er sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Aangezien onthefing van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels alleen nog worden verleend bij een belang dat wordt genoemd in de Vogelrichtlijn, is het noodzakelijk om maatregelen te treffen die de functie die het gebied heeft voor steenuil blijft behouden. Dit kan worden bereikt door het optimaliseren van het leefgebied buiten de onderzoekslocatie. Aanbevolen wordt een compensatieplan op te stellen die het behoud van voldoende voedselaanbod, dekking en nestgelegenheid binnen de bestaande territoria garandeert.

Huismus

In figuur 6 zijn de waarnemingen van huismus weergegeven. De stippen geven geen aantallen weer, maar locaties waar huismus is gehoord of gezien. De grootste concentratie bevindt zich rond de bebouwing aan de Hulweg, in de omgeving van de manege. De aanleiding is naar verwachting de goed voedselomstandigheden, als gevolg van de aanwezigheid van vee. De soort is met name op erven waargenomen, maar ook dichte vegetatie langs het kerkhof en langs de Westzoom wordt door de soort gebruikt.

Figuur 6: waarnemingen huismus

De omstandigheden voor deze jaarrond beschermde soort wijzigen met de voorgenomen herinrichting niet wezenlijk. De soort is gebonden aan bebouwing met geschikte broedgelegenheid onder de dakpannen en de aanwezigheid van voedsel en dichte vegetatie om te kunnen vluchten voor predatoren. Er is geen sprake van sloop van gebouwen met verblijfplaatsen en ook de groenstructuur blijft gehandhaafd.

Voor zover bij Econsultancy bekend blijft ook de manege als zodanig in gebruik, zodat het voedselaanbod ter plaatse blijft. Ten aanzien van huismus is dan ook geen sprake van mogelijke overtreding van de Flora- en faunawet. Wel wordt aanbevolen om in de toekomstige situatie de bebouwing geschikt te maken als broedgelegenheid voor huismus. Dit kan eenvoudig door bijvoorbeeld het plaatsen van Vogelvides. Deze worden geplaatst onder de eerst rij dakpannen. De vides voldoen aan de eisen van het bouwbesluit.

Slaapplaatsen

Sommige vogelsoorten zoals houtduif, kauw en huismus, maar ook ransuilen, maken vooral buiten het broedseizoen gebruik van gemeenschappelijke slaapplaatsen. Meestal wordt hierbij beschutting gezocht in de vorm van dichte begroeiing, hoge bomen, of de veiligheid van open water. Het bosje bij het Kleine Goorpad wordt gebruikt door een kleine groep kraaien om te slapen. Een dergelijke slaapplaats heeft met de huidige interpretatie van de Flora- en faunawet geen beschermde status. Voor het overige zijn geen slaapplaatsen aangetroffen.

5.2 Vleermuizen

Volgens het cursusdictaat "Vleermuizen en Planologie" (Limpens *et al* 2009) is de onderzoekslocatie gelegen in een gebied waar de volgende vleermuissoorten potentieel kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, Bechstein's vleermuis, meervleermuis, Brandt's vleermuis, baardvleermuis, vale vleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

Gelet op de aard van de ingreep heeft er geen specifiek onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van verblijfplaatsen binnen de onderzoekslocatie. Aangezien de huidige bebouwing blijft gehandhaafd is hiertoe ook geen aanleiding. De te slopen bebouwing van een aantal bedrijven aan de Hulweg is vanaf de buitenzijde beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen. De bebouwing bestaat uit kleine schuurtjes en loodsen, opgebouwd uit enkelwandig materiaal (veelal metalen damwandprofiel) en is derhalve niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. In het woonhuis direct ten noorden van dit bedrijfsterrein is een verblijfplaats aangetroffen van een enkele gewone dwergvleermuis. Ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen zijn er geen overtredingen van de Flora- en faunawet te verwachten.

Voeragerende vleermuizen

In het plangebied zijn voornamelijk voeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen. Verder zijn sporadisch ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis aangetroffen. De vleermuisactiviteit in het begin van het seizoen was zeer beperkt. Mogelijk dat het koude voorjaar hier debet aan was. Aan het einde van het seizoen is meer activiteit waargenomen, deels doordat er eerstejaars vleermuizen actief zijn geworden.

Gedurende het seizoen is een beeld verkregen van plekken waar relatief veel en vaak wordt gefoeraageerd, en waar in mindere mate werd gejaagd door vleermuizen. Figuur 7 geeft een weergave van alle vleermuiswaarnemingen van 2010.

Gewone dwergvleermuis is de meest algemene soort in het plangebied. Gewone dwergvleermuizen zijn verspreid in het gebied waargenomen, veelal foeragerende langs de begroeiing.

Figuur 7: vleermuiswaarnemingen 2010

In figuur 7 zijn alle waarnemingen gedurende het seizoen weergegeven (donkergroene stippen). Uit de waarnemingen is een aantal meer of minder belangrijke foerageergebieden aan te wijzen.

1. Het meest gebruikte foerageergebied betreft de donkere laan die naar de Klomperweg 80 leidt. Gedurende alle veldrondes en onder alle weersomstandigheden zijn hier vrijwel direct na het uitvliegmoment gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Samenhangend met deze laan wordt tevens veel gefoerageerd langs het kerkhof. Meerdere malen werd waargenomen dat gewone dwergvleermuizen overstaken van de laan, richting de grote eiken langs het kerkhof. Een enkele maal werd laatvlieger ter plaatse waargenomen (gele stip).
2. In de omgeving van de manege werd aan het begin van de avond veel activiteit waargenomen. Vermoedelijk bevindt zich ergens in de directe omgeving een verblijfplaats.
3. De derde locatie die duidelijk een belangrijke foerageerfunctie heeft is het gebied in de omgeving van het bosje op het oostelijk deel van de onderzoekslocatie. Hier werd vooral later op de avond foerageergedrag waargenomen, zowel boven het bosje als langs de houtwallen. Ook laatvlieger maakt gebruik van de groenstructuren om foerageren.
4. Het laatste gebied met veel activiteit is het donkere deel van de Honskamperweg, aan de oostelijke grens van de onderzoekslocatie. Zowel gewone dwergvleermuis als laatvlieger werd hier vrijwel elke veldronde waargenomen.

Voor een aantal deelgebieden geldt dat er sprake is van een duidelijk vast foerageergebied. Voor vleermuizen is het van belang om niet ver van de verblijfplaatsen voldoende foerageergelegenheid te hebben. Vooral in het begin van de avond, vlak na het uitvliegen is voedsel in de nabijheid belangrijk voor de meeste soorten. Later in de nacht trekken veel soorten verder het buitengebied in. De functie van de onderzoekslocatie is, gelet op de ligging langs de bebouwde kom, van belang voor vleermuizen met verblijfplaatsen in de bebouwing van Lunteren, zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Indien deze functie verloren gaat door de voorgenomen nieuwbouw is er sprake van overtreding van de Flora- en faunawet, aangezien foerageergebied wordt beschouwd als onderdeel van het functioneel leefgebied. Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen wordt alleen verleend indien er sprake is van een belang, genoemd in de Habitatrichtlijn. De functie van het gebied voor vleermuizen dient derhalve te worden behouden.

In hoeverre de functionaliteit ten aanzien van vleermuizen wordt aangetast hangt af van de inrichtingsplannen. In de huidige planvorming blijven de groenstructuren gehandhaafd, wat er voor zorgt dat de voedselbron behouden blijft. Of vleermuizen van deze bronnen gebruik blijven maken hangt af van de bereikbaarheid. Bij toepassing van veel licht en bij de aanwezigheid van hoge verlichte gebouwen treedt er mogelijk verstoring op, waardoor vleermuizen geneigd zijn een gebied te mijden. De afwezigheid van licht in het plangebied is een belangrijke waarde in de huidige situatie.

Ten aanzien van licht zal met enkele algemene randvoorwaarden, kan de functionaliteit van de foerageergebieden 1, 2 en 4 (figuur 7) behouden blijven. Voor het gebied 3 zal in meer detail uitgewerkt moeten worden wat de exacte inrichtingsmaatregel is. In samenspraak met een ecoloog kan vervolgens worden bepaald of sprake zal zijn van aantasting. Aanbevolen wordt de gedetailleerde inrichtingsplannen middels een activiteitenplan nader uit te werken en deze ter beoordeling bij Dienst Regeling voor te leggen.

In de toekomstige situatie is er langs de westelijke ontsluitingsweg open water gepland. Dit zal een positief effect hebben op het voedselaanbod voor vleermuizen. Ook hier geldt echter dat toepassing van licht op het plaatsen van obstakels er toe kan leiden dat vleermuizen het gebied mijden.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Dergelijke elementen zijn volop aanwezig in het plangebied. Een aantal van deze elementen loopt door richting buitengebied, hetgeen in theorie de functie als vliegroute aannemelijk maakt. Gedurende het onderzoek zijn er echter onvoldoende aantallen vleermuizen waargenomen om duidelijke vliegroutes te onderscheiden. Slechts op één avond werd een vliegroute vastgesteld van foerageergebied 4 naar 3. Hierbij werd de kortste route gevolgd, zonder duidelijke binding met de lijnvormige elementen. Naar verwachting is het gebied dermate kleinschalig dat vleermuizen zich kunnen oriënteren zonder direct langs de lanen te vliegen. Ook het verder doorvliegen richting buitengebied werd slechts eenmaal waargenomen.

Aangezien de bestaande structuren blijven gehandhaafd is er naar verwachting geen verstoring van vliegroutes. In samenhang echter met potentiële verstoring van foerageergebied zijn er wel randvoorwaarden ten aanzien van lichtuittreding.

5.3 Overige zoogdieren

De onderzoekslocatie vormt een geschikt habitat voor verscheidene grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om soorten als egel, haas en konijn, die verspreid in het gebied zijn waargenomen. De vervallen schuurtjes op het oostelijk deel van de onderzoekslocatie vormen potentiële verblijfplaatsen voor kleine marterachtigen zoals wezel en hermelijn. De schuren zijn echter niet aan de binnenzijde geïnspecteerd op sporen van gebruik door zoogdieren. Zichtwaarnemingen van marterachtigen zijn gedurende het onderzoek niet gedaan. Voor de te verwachten voorkomende soorten geldt in het kader van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling, waardoor een ontheffing bij verstoring niet noodzakelijk is. Het is echter in het kader van de algemene zorgplicht wel noodzakelijk om voldoende zorg te dragen voor de aanwezige individuen en al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in het kader van de algemene zorgplicht geen specifieke maatregelen nodig.

De onderzoekslocatie vormt een geschikt habitat voor eekhoorn. Voor deze soort geldt geen vrijstelling van de Flora- en faunawet. Doordat er in het kader van de inrichtingsplannen geen bomen worden gekapt is overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van de soort niet aan de orde.

Een aantal weilandpercelen binnen de onderzoekslocatie zijn in principe geschikt als foerageergebied voor das. Er zijn echter geen wissels of andere sporen van gebruik door de soort aangetroffen. Ook uit de gegevens van de gemeente Ede blijkt niet dat dassen in de omgeving zijn te verwachten. Gelet op de geschiktheid van de omgeving is het niet aannemelijk dat dassen zo dicht bij de bebouwde kom gaan foerageren als er veiliger alternatieven voorhanden zijn.

5.4 Amfibieën, reptielen en vissen

Volgens gegevens van RAVON en Provincie Gelderland (Atlas reptielen en amfibieën 1985-2005) zijn in het kilometerhok, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt, geen amfibieën of reptielen waargenomen. Het incidenteel voorkomen van zeer algemene soorten als gewone pad en groene kikker is echter niet uit te sluiten.

Doordat wateroppervlakten als beken, sloten en plassen op de onderzoekslocatie ontbreken is het uit te sluiten dat er voortplantingsmogelijkheden zijn op de locatie voor amfibieën en vissen.

Reptielen stellen specifieke eisen aan het habitat die betrekking hebben op verschillende factoren. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt habitat voor reptielen aanwezig.

Voor de mogelijk (incidenteel) te verwachten soorten, zoals bruine kikker en gewone pad geldt een algehele vrijstelling van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. De algemene zorgplicht blijft echter wel van kracht. Deze houdt in dat een ieder die redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen voor de fauna kunnen ontstaan, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten of maatregelen te nemen om nadelige gevolgen te voorkomen. In het kader van de algemene zorgplicht zijn, voor zover momenteel is te overzien, geen speciale maatregelen noodzakelijk.

5.5 Libellen en dagvlinders

Voor libellen geldt dat ze water nodig hebben ter voortplanting en gezien het ontbreken hiervan kan gesteld worden dat deze soortgroep niet in staat is zich in de huidige situatie te vestigen.

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat met waard- en nectarplanten. Binnen het terreindeel dat momenteel in gebruik is als volkstuinencomplex zijn gunstige omstandigheden voor algemene vlindersoorten aanwezig. Het is echter uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie voldoende geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort. Dergelijke omstandigheden worden normaal gesproken alleen binnen natuurgebieden aangetroffen.

5.6 Vaatplanten

De aanwezigheid van water, de zuurgraad van de bodem, de beschikbare hoeveelheid voedingsstoffen, de hoeveelheid zonlicht en de antropogene beïnvloeding bepalen in hoeverre een groeiplaats voor een bepaalde plant geschikt is. Vanwege de specifieke eisen die de meeste beschermde soorten stellen aan de groeiomstandigheden zijn beschermde vaatplanten, waarvoor geen vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling geldt, op de onderzoekslocatie niet te verwachten. De meeste beschermde vaatplanten en de daarbij horende specifieke groeiomstandigheden zijn zeldzaam te noemen en zijn op de onderzoekslocatie niet aanwezig. Derhalve heeft er geen specifiek onderzoek naar vaatplanten plaatsgevonden.

6. GEBIEDSBESCHERMING

De quickscan flora en fauna toetst voornamelijk aan de Flora- en faunawet. Indien een plangebied in of nabij een gebied is gelegen dat tot de EHS behoort of onder de Natuurbeschermingswet valt, dient te worden bepaald of er een effect valt te verwachten. Bij een toetsing aan de Natuurbeschermingswet spelen vaak andere facetten mee, zoals de aanwezige doelsoorten en kernwaarden van het betreffende beschermde gebied.

Voor de EHS geldt geen externe werking. Aangezien de onderzoekslocatie niet binnen de grenzen van de EHS ligt is aantasting niet aan de orde.

De onderzoekslocatie ligt binnen de invloedssfeer van het Natura 2000-gebied de Veluwe. Indien er een effect te verwachten valt dan zal dit een extern effect zijn. Vastgesteld zal moeten worden of er op grond van objectieve gegevens kan worden uitgesloten dat het plan, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen, significante gevolgen kan hebben voor de aangewezen gebieden. Significante gevolgen bij Natura 2000-gebieden zijn gevolgen die in strijd zijn met de instandhoudingsdoelen van het gebied.

Voor een dergelijk onderzoek kan in eerste instantie worden volstaan met een zogenaamde "oriënterende fase". Uit het onderzoek zal moeten blijken welke van de onderstaande situaties aan de orde zijn:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een passende beoordeling vereist.

In de effectenindicator van het Ministerie van LNV zijn de meest voorkomende storende factoren met betrekking tot Natura 2000-gebieden beschreven. De effectenindicator onderscheidt 19 storende factoren. De storende factoren die voor De Veluwe bij de activiteit "woningbouw" relevant zijn, zijn weer gegeven in tabel II.

Op basis van de beschreven storingsfactoren en de gevoeligheid voor deze factoren van de soorten en habitats die aangewezen zijn voor De Veluwe is een analyse gemaakt van de invloed die het realiseren van de woonwijk kan hebben.

Tabel II. storingsfactoren en gevoeligheid voor aangewezen soorten en habitats (bron: effectenindicator op www.minlnv.nl)

Storingsfactor	1	2	7	8	13	14	15	16	17
Stuifzandheiden met struikhei	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Zandverstuivingen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Zwakgebufferde vennen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Zure vennen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Beken en rivieren met waterplanten	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Vochtige heiden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Droge heiden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Jeneverbesstruwelen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
*Heischrale graslanden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Blauwgraslanden	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
*Actieve hoogvenen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Pioniervegetaties met snavelbiezen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Beuken-eikenbossen met hulst	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Eiken-haagbeukenbossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Oude eikenbossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
*Vochtige alluviale bossen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig
Beekprik	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	...	...	...	...	...
Drijvende waterweegbree	gevoelig	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Gevlekte witsnuitlibel	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	...
Kamsalamander	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	...
Meervleermuis	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	...
Rivierdonderpad	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	...
Vliegend hert	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	...	...	...	...	...
Boomleeuwerik (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Draaihals (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Duinpieper (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Gauwe Klauwier (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
IJsvogel (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Nachtzwaluw (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Roodborsttapuit (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Tapuit (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Wespendief (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Zwarte Specht (broedvogel)	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 □ n.v.t.
 ... onbekend

Voor de verschillende storingsfactoren die in tabel II worden genoemd wordt aansluitend kort aangegeven of deze relevant zijn ten aanzien van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie.

1. Oppervlakteverlies

Oppervlakteverlies is afname van beschikbaar oppervlak leefgebied van soorten en/of habitattypen.

Interactie andere factoren: verlies van oppervlakte leidt tot verkleining en in sommige gevallen ook tot versnippering van het leefgebied (zie aldaar). Een kleiner gebied heeft bovendien meer te leiden van randinvloeden: vaak is de kwaliteit van het leefmilieu aan de rand minder goed dan in het centrum van het gebied. Op deze manier leidt verlies oppervlakte mogelijk ook tot een grotere gevoeligheid voor bijvoorbeeld verdroging, verzuring of vermessing.

Werking: door afname van het beschikbare oppervlak neemt ook het aantal individuen van een soort af. Om duurzaam te kunnen voortbestaan moet elke soort uit een minimum aantal individuen bestaan; bij diersoorten wordt meestal van een minimum aantal paartjes (reproductieve eenheden) gesproken. Wanneer een populatie te klein wordt neemt de kans op uitsterven toe, zeker als deze populatie geen onderdeel uitmaakt van een samenhangend netwerk van leefgebieden. Bij een populatie die uit te weinig individuen bestaat, neemt ook de kans op inteelt toe en dus de genetische variatie af. Hierdoor wordt een populatie kwetsbaar voor veranderingen tengevolge van bijvoorbeeld predatie, extreme seizoensinvloeden of ziekten. Ook habitattypen kennen een ondergrens voor een duurzame oppervlakte.

Conclusie: Oppervlakteverlies zal niet optreden omdat de onderzoekslocatie buiten het Natura 2000-gebied is gelegen.

2. Versnippering

Van versnippering is sprake bij het uiteenvallen van het leefgebied van soorten.

Interactie andere factoren: treedt op ten gevolge van verlies leefgebied of verandering in abiotische condities van het leefgebied. Kan leiden tot verandering in populatiedynamiek.

Gevolg: als het leefgebied niet meer voldoende groot is voor een populatie, of individuen van één populatie kunnen de verschillende leefgebieden niet meer bereiken, neemt de duurzaamheid van de populatie af. Een gevolg kan zijn een verandering op in de soortensamenstelling en het ecosysteem. Soorten zijn in verschillende mate gevoelig voor de versnippering van hun leefgebied. Het meest gevoelig zijn soorten met een gering verspreidingsvermogen, soorten die zich over de grond bewegen en soorten met een grote oppervlaktebehoefte. Versnippering door barrières zoals wegen en spoorlijnen leidt mogelijk ook tot sterfte van individuen en kan zo effect hebben op de populatiesamenstelling. Bij versnippering moet men altijd goed rekening houden met het schaalniveau van het populatie-netwerk.

Conclusie: Versnippering zal niet optreden omdat de onderzoekslocatie buiten het Natura 2000-gebied is gelegen en aansluit bij de huidige bebouwde kom.

7. Verontreiniging

Er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosysteem/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, grondwater, lucht.

Interactie andere factoren: geen directe interactie met andere factoren. Wel kan verontreiniging als gevolg van andere factoren optreden.

Gevolg: vrijwel alle soorten en habitattypen reageren op verontreiniging. De ecologische effecten uiten zich in het verdwijnen van soorten en/of het beïnvloeden van gevoelige ecologische processen. Deze beïnvloeding kan direct plaatsvinden maar ook indirect via een opeenvolging van ecologische interacties. Bovendien kan verontreiniging zich pas vele jaren/decennia later manifesteren. De gevolgen van verontreiniging zijn divers en complex. In het algemeen kan gesteld worden dat aquatische habitattypen en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn alle habitattypen en soorten gevoelig en kan verontreiniging leiden tot verandering van de soortensamenstelling.

Conclusie: Verontreiniging is niet aan de orde, aangezien er geen sprake is van uitstoot van schadelijke stoffen bij woonbebouwing.

8. Verdroging

Verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste/benodigde grondwaterstand.

Interactie andere factoren: verdroging kan tevens leiden tot verzilting. Door verdroging neemt ook de doorluchting van de bodem toe waardoor meer organisch materiaal wordt afgebroken. Op deze wijze leidt verdroging tevens tot vermisting. Er zijn ook gebieden waar verdroging kan optreden zonder dat de grondwaterstand in de ondiepe bodem daalt. Het gaat daarbij om gebieden waar van oudsher grondwater omhoogkomt. Dit water heet kwelwater. Kwelwater is water dat elders in de bodem is geïnfilteerd en dat naar het laagste punt in het landschap stroomt. Kwelwater heeft dikwijls een bijzondere samenstelling: het is rijk aan ijzer en calcium, arm aan voedingsstoffen en niet zuur, maar gebufferd. Schade aan de natuur die veroorzaakt wordt door een afname of het verdwijnen van kwelwater en het vervangen van dit type water met gebiedsvreemd water, noemen we ook verdroging.

Gevolg: de verandering in grondwaterstand en soms ook kwaliteit van het grondwater leidt tot een verandering in de soortensamenstelling en op lange termijn van het habitatype.

Verdroging is alleen aan de orde bij een beperkt aantal habitats (en bijbehorende soorten) zoals vennen, vochtige heiden, actieve hoogvenen en pioniersvegetatie met snavelbies.

Volgens de habitattypenkaart van de provincie Gelderland zijn er geen habitattypen aanwezig die gevoelig zijn voor verdroging in de omgeving. Habitattypen die voorkomen in de omgeving zijn: oude eikenbossen en droge heiden.

Conclusie: Het effect verdroging is niet aan de orde, omdat er geen habitattypen in de omgeving aanwezig zijn, die gevoelig zijn voor verdroging. Bovendien stroomt het grondwater in westelijke richting en niet richting het beschermde natuurgebied.

13. Verstoring door geluid

Verstoring door geluid wordt veroorzaakt door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer danwel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Interactie andere factoren: Treedt vaak samen met visuele verstoring op door bijv. vlieg- en autoverkeer, manifestaties etc.

Gevolg: Logischerwijs zijn alleen diersoorten gevoelig voor direct effecten van geluid. Geluid zelf is een belangrijke factor in de verstoring van fauna. De verstoring door geluid wordt beïnvloed door het achtergrondgeluid en de duur, frequentie en sterkte van de geluidsbron zelf. Geluidsbelasting kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuen. Dit kan vervolgens weer leiden tot het verlaten van het leefgebied of bijvoorbeeld een afname van het reproductieproces. In bepaalde gevallen kan ook gewenning optreden, in het bijzonder bij continu geluid. Voor zeezoogdieren en vogels is in bepaalde gevallen deze dosis-effect relatie goed gekwantificeerd.

Conclusie: Gelet op de bufferende werking van het buitengebied en de bebouwde kom van Lunteren, tussen de Veluwe en de geplande woonwijk zijn effecten van geluid op de Veluwe redelijkerwijs uitgesloten. De westelijke ontsluitingsweg zal door toename van het aantal inwoners intensiever worden gebruikt. De invloedssfeer van de westelijke ontsluitingsweg strekt zich echter meer in westelijke richting uit en niet richting de Veluwe.

14. Verstoring door licht

Verstoring door licht kan optreden door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc.

Interactie andere factoren: geen?

Gevolg: Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Met name schemer- en nachttactieve dieren kunnen last hebben van verstoring door licht, doordat zij juist aangetrokken worden of verdreven door de lichtbron. Hierdoor raakt bijvoorbeeld hun ritme ontregeld of verlichte delen van het leefgebied worden vermeden.

Conclusie: De verlichting die wordt toegepast is nog niet bekend. De inrichtingsplannen betreffende de onderzoekslocatie zijn tot nu toe nog niet gedetailleerd genoeg om tot een eenduidig oordeel te komen betreffende verstoring door licht op de directe omgeving. De afstand tot de Veluwe is echter dermate groot, dat lichtvervuiling door de bufferende werking van het buitengebied en de bebouwde kom van Lunteren, niet aan de orde kan zijn.

15. Verstoring door trilling

Verstoring door trilling in bodem en water kan optreden door menselijke activiteiten veroorzaakt door boren, heien, draaien van rotorbladen etc.

Interactie andere factoren: kan vooral samen optreden met verstoring door geluid.

Gevolg: Trilling kan leiden tot verstoring van het natuurlijke gedrag van soorten. Individuen kunnen tijdelijk of permanent verdreven worden uit hun leefgebied. Over het daadwerkelijke effect van trilling is nog zeer weinig bekend. Naar het effect op zeezoogdieren is wel onderzoek verricht.

Conclusie: Soorten die gevoelig zijn voor trilling zijn meervleermuis, beekprik en rivierdonderpad. Leefgebieden van deze soorten liggen volgens de leefgebiedenkaart van de Provincie Gelderland niet in de omgeving van de onderzoekslocatie.

16. Optische verstoring

Optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Interactie andere factoren: treedt vaak samen op met verstoring door geluid (in geval van recreatie) of trilling en licht (in geval van voertuigen, schepen).

Gevolg: optische verstoring leidt vooral tot vluchtgedrag van dieren. De soort reageert bijvoorbeeld op beweging omdat een potentiële vijand wordt verwacht. Andersom kan optische verstoring juist ook het uitzicht van soorten beperken waardoor zij potentiële vijanden niet zien naderen. De daadwerkelijke effecten zijn zeer soortspecifiek en hangen van de schuwheid van de soort en de mate waarin gewinning optreedt. Bovendien kunnen de effecten afhankelijk zijn van de periode van de levenscyclus van de soort: in de broedtijd zijn soorten over het algemeen schuwer en dus gevoeliger voor optische verstoring.

Conclusie: Door het buitengebied en de bebouwde kom van Lunteren, tussen de Veluwe en de onderzoekslocatie treedt een bufferende werking op, zodat er voor soorten die verblijven langs de bossen niet verstoord zullen raken. Optische verstoring is daardoor niet aan de orde.

17. Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. De oorzaken en gevolgen zijn bij deze storende factor zeer divers.

Interactie andere factoren: verstoring kan samenvallen met verstoring door geluid, licht en trilling.

Gevolg: deze storende factor kan leiden tot een verandering van het habitatype en/of verstoring of het doden van fauna-individuen. Bij habitattypen treedt de verstoring/verandering vaak op ten gevolge van recreatie of bijvoorbeeld militaire activiteiten. Het effect is zeer afhankelijk van de kwetsbaarheid (gevoeligheid) van het habitatype. Waterrecreatie en scheepvaart leiden tot golfslag, hetgeen effect kan hebben op de oeverbegroeiing en waterfauna. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens kunnen leiden tot vogelsterfte.

Ondanks dat de onderzoekslocatie geen deel uitmaakt van het Natura 2000-gebied is de onderzoekslocatie volgens de leefgebiedenkaart van de provincie Gelderland wel aangewezen als leefgebied van Wespandief. Wespandief is een aangewezen soort die erg gevoelig is voor verstoring. Vrijwel de gehele Veluwe is leefgebied van deze soort. De huidige staat van instandhouding is slecht. Alle negatieve effecten ten aanzien van wespandief kunnen hierdoor leiden tot significante gevolgen. De provincie Gelderland gaat er van uit dat voor wespandief in potentie voldoende leefgebied aanwezig is en dat de doelen binnen de begrenzing van de Veluwe gehaald kunnen worden.

Conclusie: Negatieve effecten door verstoring van leefgebied wespandief is niet aan de orde, aangezien er wespandief in potentie voldoende leefgebied is binnen de begrenzing van de Veluwe.

Algehele conclusie externe effecten op Natura 2000-gebied De Veluwe

Op basis van de oriënterende fase van de toetsing aan de Natura 2000-wetgeving kan worden geconcludeerd dat er op basis van de mogelijke effecten uit de effectenindicator van LNV negatieve effecten op voorhand zijn uit te sluiten.

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van de gemeente Ede een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van het plangebied Westzoom Lunteren te Lunteren in de gemeente Ede.

De natuurtoets is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens de onderzoekslocatie te ontwikkelen voor woondoeleinden. Ten behoeve van de herinrichting zal een groot deel van de agrarische percelen worden omgevormd tot woonpercelen. De perceel begeleidende beplanting (voornamelijk houtwallen) blijft gehandhaafd. Het noordelijk deel van de onderzoekslocatie blijft grotendeels ongewijzigd. Er zal wat extra groen worden aangeplant. Op het centrale deel zal een kerkgebouw met omliggend parkeerterrein worden gesitueerd. De bestaande bebouwing blijft hierbij gehandhaafd. Naar verwachting betreft de enige bebouwing die zal worden gesloopt de opslagschuren van een aannemersbedrijf.

Waarnemingen en te verwachten soorten:

De onderzoekslocatie maakt deel uit van het territorium van 3 steenuilen. De onderzoekslocatie wordt gebruikt om te foerageren. Een verblijfplaats in de te slopen opstallen van het aannemersbedrijf is niet uitgesloten. Door de voorgenomen ontwikkeling is sprake van aantasting van het leefgebied, dat kan leiden tot verminderd broedsucces. Binnen het plangebied komt huismus voor. Van aantasting van het leefgebied is met voorgenomen inrichting echter geen sprake. Overige jaar rond beschermde broedvogelsoorten zijn niet te verwachten.

Verspreid over de onderzoekslocatie foerageren gewone dwergvleermuizen en laatvliegers. Er zijn vier locaties aan te wijzen die met grote regelmaat en door meerdere exemplaren wordt gebruikt. Door de voorgenomen inrichting wordt een deel van het vaste foerageergebied aangetast. Aantasting van verblijfplaatsen of vliegroutes is niet aan de orde.

Voor de overige beschermde soorten uit de verschillende soortgroepen vormt de onderzoekslocatie geen geschikt habitat of zijn deze op grond van bekende verspreidingsgegevens of het ontbreken van verblijfsindicaties niet te verwachten.

Maatregelen ter voorkoming van overtredingen van de Flora- en faunawet:

De geraamde oppervlakte van het potentiële foerageergebied van steenuil dat wordt aangetast bedraagt 5,5 ha. Bij aantasting van het leefgebied is er sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Aangezien ontheffing van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet ten aanzien van broedvogels alleen nog worden verleend bij een belang dat wordt genoemd in de Vogelrichtlijn, is het noodzakelijk om maatregelen te treffen die de functie die het gebied heeft voor steenuil blijft behouden. Dit kan worden bereikt door het optimaliseren van het leefgebied buiten de onderzoekslocatie. Aanbevolen wordt een compensatieplan op te stellen die het behoud van voldoende voedselaanbod, dekking en nestgelegenheid binnen de bestaande territoria garandeert.

In hoeverre de functionaliteit ten aanzien van vleermuizen wordt aangetast hangt af van de inrichtingsplannen. In de huidige planvorming blijven de groenstructuren gehandhaafd, wat er voor zorgt dat de voedselbron behouden blijft. Of vleermuizen van deze bronnen gebruik blijven maken hangt af van de bereikbaarheid. Bij toepassing van veel licht en bij de aanwezigheid van hoge verlichte gebouwen treedt er mogelijk verstoring op, waardoor vleermuizen geneigd zijn een gebied te mijden. De afwezigheid van licht in het plangebied is een belangrijke waarde in de huidige situatie. In samenspraak met een ecooloog kan aan de hand van gedetailleerde inrichtingsplannen worden bepaald of sprake zal zijn van aantasting. Aanbevolen wordt de gedetailleerde inrichtingsplannen middels een activiteitenplan nader uit te werken en deze ter beoordeling bij Dienst Regeling voor te leggen.

Algemene zorgplicht

Voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën geldt de algemene zorgplicht, die er ondermeer in voorziet dat al het redelijkerwijs mogelijke dient te worden gedaan om het doden van individuen te voorkomen. Er zijn in het kader van de algemene zorgplicht geen speciale maatregelen nodig.

Gebiedsbescherming

De EHS zal niet worden aangetast door de herbestemming van de onderzoekslocatie. Externe werking op overige beschermde natuurgebieden (Natura 2000) is niet aan de orde.

Noodzaak tot nader onderzoek

Het opstellen van een compensatieplan ten behoeve van steenuil, alsmede het in meer detail bestuderen van definitieve inrichtingsplannen en een analyse van de toepassing van licht binnen het gebied (vleermuizen) zijn noodzakelijke vervolgstappen ten behoeve van het verkrijgen van een "positieve afwijzing" van Dienst Regelingen.

Noodzaak aanvraag ontheffing Flora- en faunawet artikel 75c

Ontheffingsaanvraag voor overtreding van verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet ten aanzien van het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen is aan de orde voor steenuil, gewone dwergvleermuis en laatvlieger. In een activiteitenplan en een compensatieplan zullen maatregelen uitgewerkt moeten worden die negatieve effecten voorkomen. Vervolgens zal Dienst Regeling een ontheffingsaanvraag afwijzen. Een dergelijke afwijzing kan een "positieve afwijzing" zijn, met andere woorden, er is door het treffen van maatregelen geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Een ontheffing zal worden afgewezen (negatieve afwijzing) als Dienst Regelingen van mening is dat er wel sprake is van overtreding van de Flora- en faunawet.

Tabel III geeft een samenvatting van de te verwachten verstoring en de te nemen vervolgstappen.

Vrijblijvend advies

Huismus is op de onderzoekslocatie als broedvogel aangetroffen. De soorten staat onder druk door steeds verder afnemende broedgelegenheid. Met een geringe inspanning, bijvoorbeeld door het plaatsen van nestkasten of "vogelvides" op de te realiseren nieuwbouw, kan een positieve impuls gegeven worden voor het herstel van een lokale populatie.

Vogelbescherming Nederland heeft samen met BAM Utiliteitsbouw een checklist ontwikkeld, waarmee een bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker kan maken. Door middel van het beantwoorden van enkele ja/nee vragen, kunnen eenvoudige maatregelen worden toegepast die goed zijn voor de stadsnatuur en speciaal voor vogels. U vindt deze checklist op de site van de vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl).

Tabel III. Overzicht te verwachten verstoring en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Ingrep verstoring	Nader onderzoek	Ontheffings- aanvraag (*)	Bijzonderheden / opmerkingen
Broedvogels	algemeen	ja	nee	ontheffing niet mogelijk	het verwijderen van nestgelegenheden mag alleen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd
	jaarrond be- scherm	ja	nee	ja	aantasting leefgebied steenuil
Vleermuizen	verblijfplaatsen	nee	nee	nee	-
	foerageergebied	mogelijk	nee	mogelijk	nadere analyse van uittreding van licht binnen de onder- zoekslocatie noodzakelijk
	vliegroutes	nee	nee	nee	mits delen met aaneengesloten hoge bomen behouden blijven
Grondgebonden zoogdieren		ja	nee	nee	aandacht voor zorgplicht algemene soorten
Amfibieën		ja	nee	nee	aandacht voor zorgplicht algemene soorten
Reptielen		nee	nee	nee	-
Vissen		nee	nee	nee	-
Libellen en dagvlinders		nee	nee	nee	-
Vaatplanten		nee	nee	nee	-
EHS		nee	nee	nee	-
Natura 2000		nee	nee	nee	

* Ontheffingen van verbodsbepalingen ten aanzien van vleermuizen of broedvogels worden alleen nog verleend op basis van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn. Ruimtelijke ontwikkeling valt niet onder een dergelijk belang. Door het treffen van maatregelen zal de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats behouden moeten blijven. De maatregelen, vastgelegd in een activiteitenplan kunnen vooraf door Dienst Regelingen ter goedkeuring worden voorgelegd, middels een ontheffings-aanvraag.